

כפר דרום ת"ו - שבי דרום

מערך שיעור – מלאכות אסורות מדרבנן

מטרת השיעור:

- הכרת איסורי חכמים בשמיטה.
- הכרת ההבדל בין שמירה על הצמח (אברויי) לבין חיזוקו (אוקמי).
- ההיתר לעשות מלאכה שאינה חקלאית (לא לצורך הצמח).
- הכרת הפעולות כפי שהן מתבצעות בשדה כיום.

מקורות מרכזיים:

ויקרא (פרשת בהר) פרק כה פסוק א - ה

- (א) וַיְדַבֵּר יְקִינֹקֵאל מִשָּׁה בְּהַר סִינִי לֵאמֹר:
- (ב) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תְבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְשַׁבְּתָה הָאָרֶץ שַׁבַּת לִיקְנֹק:
- (ג) שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרִמְךָ וְאַסְפֹּתָ אֶת־תְּבוּאָתָה:
- (ד) וּבִשְׁנֵה הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שַׁבַּת לִיקְנֹק שְׂדֶךְ לֹא תִזְרַע וְכְרִמְךָ לֹא תִזְמַר:
- (ה) אֵת סְפִיחַ קִצְיֹרְךָ לֹא תִקְצֹר וְאֶת־עֲנָבֵי נִזְיֹרְךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שַׁבְּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ:

איסורי חכמים

חכמים הוסיפו ואסרו כל מלאכה לתועלת הצמח, אך התירו אותם כאשר הן נועדו לקיום הצמח:

עבודה זרה נ ע"ב

חד לאוקומי אילני ושרי, וחד לאברויי אילני ואסור!

רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק א הלכה י

ומפני מה התירו כל אלה, שאם לא ישקה תעשה הארץ מלחה וימות כל עץ שבה, והואיל ואיסור הדברים האלו וכיוצא בהם מדבריהם לא גזרו על אלו שאין אסור מן התורה אלא אותן שני אבות ושתי תולדות שלהם כמו שביארנו.

כמה דוגמאות:

- דישון לזירוז הצמיחה אסור
- למניעת נזק מותר דישון
- פיסוג ענפים לחזק את העץ אסור
- פיסוג ענפים מחמת מחלה מותר
- גיזום גדר חיה לא מלאה אסור כי מזרז צימוח ענפים חדשים
- גיזום גדר חיה מלאה מותר כי נעשה לנוי
- כיסוח דשא מלא מותר כי נעשה כדי שלא תהיה הצמחה
- כיסוח דשא לא מלא אסור גורם להצמחת דשא חדש
- ריסוס לזרז צמחיה אסור
- מותר ריסוס נגד מזיקים או עשבים שוטים
- השקית צמחים המזרזת צמיחה אסורה
- השקית צמחים המספיקה לקיום הצמח מותרת

תוספות ללימוד בכיתה:

הכרת הכלים החקלאים והפעולות שהם עושים:

מגל, מזמרה, מספרי גיזום, מכסחת דשא, צינור השקיה, זרעים, שתילים, דשן, מעדר, מרסס.

איחוד שיעור זה יחד עם השיעור בנושא מלאכות האסורות מן התורה. ויצירת טבלה אלו מלאכות אסורות מהתורה ואלו מדברי חכמים.

לימוד של המלאכות על פי הרמב"ם (פרק א) או ע"פ משניות במסכת שביעית תוך כדי בירור עם התלמידים מה הדין של המלאכות המוזכרות (מותרות / אסורות ומה טעם ההיתר או האיסור) וכן לימוד המלאכות עצמן – בעבר ובהווה.

קישורים שימושיים

- [דף לימוד בנושא מלאכות אסורות מהתורה](#) ✓
- [דף לימוד בנושא מלאכות שספק אסורות מהתורה](#) ✓
- [משחק לומדה - מלאכות האסורות מדברי חכמים](#) ✓
- [משחק לומדה - מלאכות האסורות בשמיטה מהתורה](#) ✓
- [משחק לומדה - סיכום איסור מלאכות בשמיטה](#) ✓
- [משחק מלך השמיטה](#) ✓